



**COURSE
«BANKING AUDIT»**

**CHAPTER #1
INTERNATIONAL AUDITING
STANDARDS AND INTERNATIONAL
AUDITING ORGANIZATIONS**

Prof. Rizaev N.K. - DSc

**“BANK AUDITI”
FANI**

**MA’RUZA №1
AUDITNING XALQARO
STANDARTLARI VA
XALQARO AUDIT TASHKILOTLARI**

Prof. Nurbek Rizaev - DSc

REJA:

01

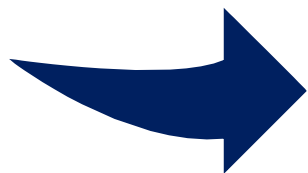
**Xalqaro auditorlik
standartlarning mohiyati**

02

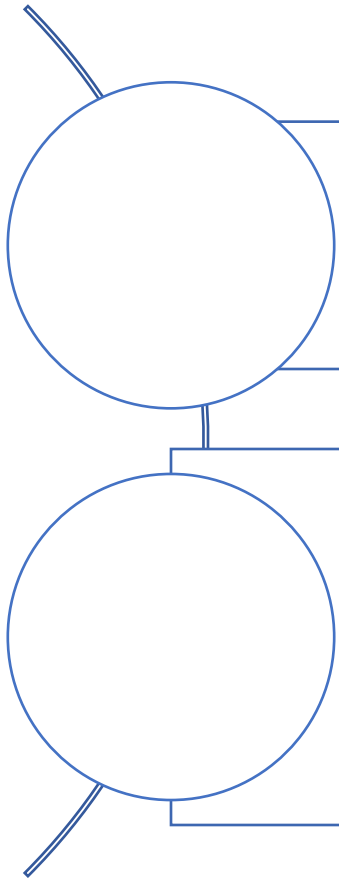
**Xalqaro audit standartlarining
kontseptual asosi**

03

Xalqaro audit tashkilotlari



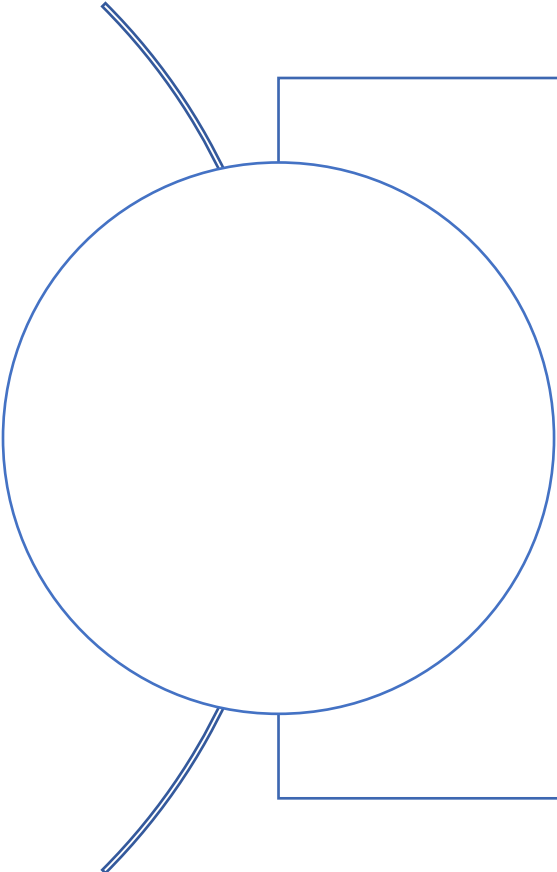
O'zbekistonda auditni tartibga solish me'yoriy asoslari



auditor — auditorning malaka sertifikatiga ega bo'lgan jismoniy shaxs;

auditorlik tashkiloti — auditorlik tekshiruvlarini o'tkazish va turdosh xizmatlar ko'rsatish bo'yicha auditorlik faoliyatini amalga oshiruvchi tijorat tashkiloti;

O'zbekistonda auditni tartibga solish me'yoriy asoslari



9-modda. Auditorlik faoliyati standartlari

Xalqaro buxgalterlar federatsiyasining Audit va ishonchni ta'minlaydigan topshiriqlarning xalqaro standartlari bo'yicha kengashi tomonidan e'lon qilinadigan auditning xalqaro standartlari hamda sifat nazoratining xalqaro standartlari, tahliliy tekshiruvlarning xalqaro standartlari, ishonchni ta'minlaydigan topshiriqlarning xalqaro standartlari, turdosh xizmatlarning xalqaro standartlari auditorlik faoliyati standartlaridir.

O‘zbekistonda auditni tartibga solish me’yoriy asoslari

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASINING
QARORI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI HUDUDIDA QO‘LLASH UCHUN AUDITNING XALQARO STANDARTLARINI
TAN OLISH TARTIBI TO‘G‘RISIDAGI NIZOMNI TASDIQLASH HAQIDA

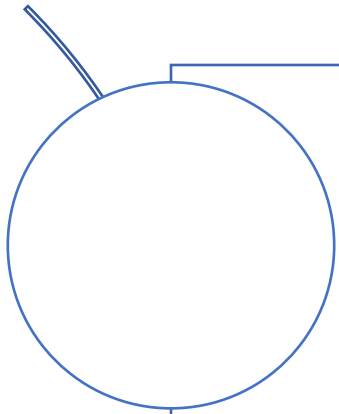
2022 yil 11 aprel, 171-son

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING
QONUNI

AUDITORLIK FAOLIYATI TO‘G‘RISIDA

2021 yil 25 fevral, O‘RQ-677-son

O‘zbekistonda auditni tartibga solish me‘yoriy asoslari

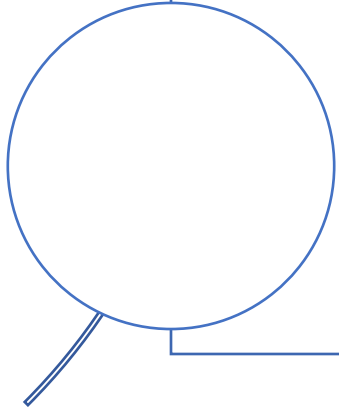


O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

PREZIDENTINING

QARORI

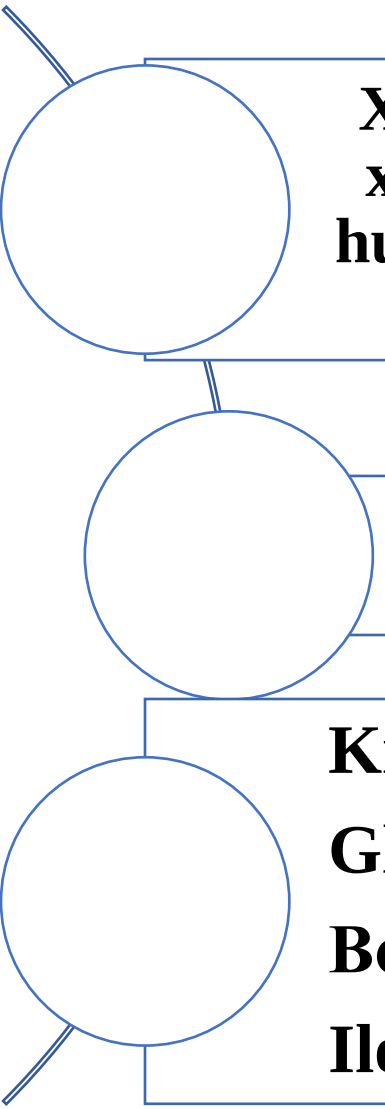
19.09.2018 y. N PQ-3946



O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA

AUDITORLIK FAOLIYATINI YANADA

RIVOJLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI TO‘G‘RISIDA



Xalqaro audit standartlari – bu auditni o‘tkazish va unga bog‘liq xizmatlarni ko‘rsatishga yagona talablar va shartlar belgilangan hujjatlar. XASda asosiy prinsiplar, zarur tartib-taomillar va ularni qo‘llash bo‘yicha tavsiyalar o‘rin olgan.

XAS tuzilmasi quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

**Kirish – auditor oldida turgan maqsad va vazifalar;
Glossariy va unda XASda ishlatiladigan atamalarning ta’rifi;
Bo‘limlar – standartlarning o‘zi va ularning mohiyati;
Ilova**

O‘zbekiston hududida qo‘llash uchun auditning xalqaro standartlari (AXS) belgilangan, ya’ni:

a) sifat nazoratining xalqaro standarti;

b) moliyaviy axborot auditining xalqaro standartlari;

***v) moliyaviy axborot auditining amaliyoti to‘g‘risidagi
xalqaro hisobotlar;***

***g) obzorli tekshiruvlar o‘tkazish bo‘yicha
vazifalarning xalqaro standartlari;***

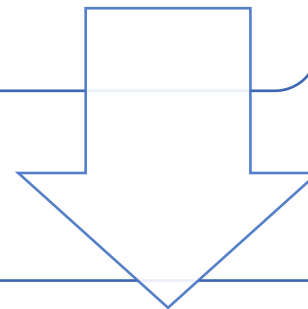
***d) ishonchni ta’minlovchi, moliyaviy axborot audit va obzorli
tekshiruvlaridan farqlanuvchi vazifalarning xalqaro
standartlari;***

***ye) audit bilan birga ko‘rsatiladigan xizmatlarning xalqaro
standartlari;***

O'zbekistonda qo'llash uchun AXSni tan olish tartibi taklif etilgan:

Xalqaro buxgalterlar federatsiyasidan davlat tiliga tarjima qilingan AXS matniga huquqlarning berilishini tasdiqlovchi hujjatni olish;

rus tilidagi AXSdan foydalanish huquqini olish uchun Xalqaro buxgalterlar federatsiyasi bilan shartnoma imzolash;



davlat va rus tilidagi AXS matnini Moliya vazirligining veb-saytlarida e'lon qilish;

AXS hujjatlarining dolzarbligini ta'minlash

Auditorlik standartlari orqali auditorlarning professional tayyorgarlik darajasi, ular ishining sifati tartibga solinib turiladi.

Audit standartlari – bu o'zining professional faoliyati davomida hamma auditorlar rioya qilishi lozim bo'lgan yagona asos tamoyillardir.

Auditorlik standartlari audit o'tkazish sifatini va auditorlarning javobgarlik me'yorlarini aniqlashda sudda isbot uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Audit standartlari mohiyati

Xalqaro auditorlik standartlari
(XAS)ning qo'llanilish darajasi

XASning faqat
ma'lumot uchun
ishlatilishi

AQSh, Kanada,
Buyuk Britaniya

XAS milliy
standartlarni ishlab
chiqishda
qo'llaniladi

Avstraliya,
Braziliya

XAS to'lig'icha
amal qiladi, milliy
standartlar mavjud
emas

Malayziya,
Nigeriya

1948

- 1948 yilda Amerika qasamyod qilgan buxgalterlar instituti tomonidan «Umumlashtirilgan audit standartlari» ishlab chiqildi. Shu kabi mamlakatda auditorlar instituti tomonidan «Ichki auditorlarning majburiyatlari» e'lon qilindi.

1976

- 1976 yilda ma'lumotga elektron ishlov berish auditi assotsiatsiyasi tuzilib, 1987 yilda «Axborot tizimi bo'yicha umumiy qabul qilingan audit standartlari» ishlab chiqildi.

Auditning umumqabul qilingan standartlari

Umumiy malaka va
etika standartlari

Majburiy tayyorgarlik
va mahoratlilik.
Mustaqillik.
Majburiy malakaviy
ziyraklik.

Ob'ektlarining ish
standartlari

To'g'ri rejalashtirish
va nazorat.
Ichki nazorat tizimini
tushunishning
etarlilik.
Zarur dalillarning
etarli miqdori.

Xulosa standartlari

Hisobotning GAAP
bilan mos kelishi.
GAAP qoidala
riga amal qilin
maydigan holat
lar.
Ma'lumotlar bilan
yoritib berishning
etarlilik.
Moliyaviy hisobot
haqida fikrning to'liq
bayon etilishi.

AICPA

- AICPA tomonidan qabul qilingan umumqabul qilingan standartlar auditorlik faoliyatining umumiy tamoyillarini, auditorlik kasbining umumiy yo'nalishlarini va auditor faoliyatining asosiy jihatlarini belgilab berdi. Yuqorida sanab o'tilgan standartlar asosida keyinchalik xalqaro auditorlik standartlari ishlab chiqildi.

- Standartlashtiriladigan har bir ob'ekt bo'yicha 100 ta raqam (pozitsiya) berilgan. Standartlash ob'ektlari 11 ta bo'lgani uchun jami 1100 standart ishlab chiqilishi mumkin. Amaliyotda bunday miqdordagi standartlar uchun ehtiyoj bo'lmaganligi sababli ularning ko'pchiligidan foydalanilmaydi. Masalan, «Rejalashtirish» (300-399) deb nomlangan standartlash ob'ekti uchta standartdan iborat: 300-«Rejalashtirish», 310-«Biznesni bilish», 320-«Auditda muhimlik». Demak, rejalashtirish masalalari bo'yicha yana 7 ta standart qabul qilish mumkin. Bundan tashqari, har bir standartga 10 tagacha substandart ochish mumkin.

AUDITNING XALQARO STANDARTLARI RO'YXATI

№	Auditning Xalqaro Standartlari (International Standards on Auditing – ISAS)			
	№	Inglizcha nomi	O'zbekcha tarjimasi	kuchga kirgan sana
		Glossary of Terms	Atamalar lug'ati	iyun 2012 y.
International Standards on Quality Control (ISQCs 1). Sifat nazorati bo'yicha xalqaro standartlar(SNXS 1)				
	1		Moliyaviy hisobotlar auditi va ularni ko'rib chiqish, ishonch bildirish va turdosh xizmatlar ko'rsatish bo'yicha boshqa kelishuvlarni bajaruvchi auditorlik tashkilotlarida sifat nazorati	15. 12. 2009 y.
200-299 General principles and Responsibilities. Umumiy prinsiplar va majburiyatlar				
	200	Overall Objective of the Independent Auditor and the Conduct of an Audit in Accordance with International Standards on Auditing	Mustaqil auditorning umumiy maqsadlari va auditni Auditning xalqaro standartlariga muvofiq o'tkazish	15.12. 2009 y.
	210	Agreeing the Terms of Audit Engagement	Audit kelishuvi va shartlarini kelishish	15.12. 2009 y.
	220	Quality Control for an Audit of Financial Statements	Moliyaviy hisobotlar auditi sifatini nazorat qilish	15.06. 2009 y.
	230	Audit Documentation	Auditni hujjatlashtirish	15.12. 2009 y.
	240	The Auditor`s Responsibilities Relating to Fraud in an Audit of Financial Statements	Moliyaviy hisobot auditidagi firibgarlikka nisbatan auditor majburiyatlari	15.12. 2009 y.
	250	Consideration of Laws and Regulations in an Audit of Financial Statements	Moliyaviy hisobotlar auditida qonunlar va me'yoriy hujjatlarni e'tiborga olish	15.12. 2009 y.
	260	Communications with Those Charged With Governance	Boshqaruv yuklatilgan shaxslar bilan axborot almashinuvi	15.12. 2009 y.
	265	Communicatin Deficiencies in Internal Control to Those Charged With Governance and Management	Ichki nazoratdagi kamchiliklar yuzasidan boshqaruv yuklatilgan shaxslar va rahbariyat bilan axborot almashinuvi	15.12. 2009 y.

300-499. Risk assessment and Response to Assessed Risks. Risklarni baholash va baholangan risklarga javoban harakatlar				
	300	Planning an Audit of Financial Statements	Moliyaviy hisobotlar auditini rejalashtirish	15.12. 2009 y.
	315	Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through Understanding the Entity and its Environment	Muhim buzib ko'rsatishlar risklarini tadbirkorlik subyektini va uning muhitini bilish asosida aniqlash va baholash	15.12. 2013 y.
	320	Materiality in Planning and Performing an Audit	Auditni rejalashtirish va bajarishda muhimlik	15.12. 2009 y.
	330	The Auditor's Responses to Assessed Risks	Baholangan risklarga javoban auditorning harakatlari	15.12. 2009 y.
	402	Audit Considerations Relating to Entity Using a Service Organizations	Xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar xizmatlaridan foydalanadigan tadbirkorlik subyektlari auditini o'tkazish jihatlari	15.12. 2009 y.
	450	Evaluation of Misstatement Identified during the Audit	Audit o'tkazish jarayonida aniqlangan buzib ko'rsatishlarni baholash	15.12. 2009 y.

500-599. Audit Evidence. Auditorlik dalillar				
	500	Audit Evidence	Auditorlik dalillari	15.12. 2009 y.
	501	Audit Evidence – Specific Considerations for Specific Items	Auditorlik dalili – muayyan moddalarni maxsus ko‘rib chiqish	15.12. 2009 y.
	505	External Confirmations	Tashqi tasdiqnomalar	15.12. 2009 y.
	510	Initial Audit Engagements- Opening Balances	Dastlabki audit kelishuvlari – boshlang‘ich	15.12. 2009 y.
	520	Analytical Procedures	Tahliliy amallar	15.12. 2009 y.
	530	Audit Sampling	Auditorlik tanlash	15.12. 2009 y.
	540	Audit Accounting Estimates, Including Fair Value Accounting Estimates, and Related Disclosures	Hisoblab chiqilgan baholar, shu jumladan haqqoniy qiymat bo‘yicha hisoblab chiqilgan baholar va ular bilan bog‘liq ochib beriladigan ma’lumotlar auditi	15.12. 2009 y.
	550	Related Parties	O‘zaro bog‘liq tomonlar	15.12. 2009 y.
	560	Subsequent Events	Keyingi hodisalar	15.12. 2009 y.
	570	Going Concern	Faoliyatning uzluksizligi haqida faraz	15.12. 2009 y.
	580	Written Representations	Yozma bayonotlar	15.12. 2009 y.

600-699. Using Work of Others. Boshqa shaxslar ishidan foydalanish				
	600	Special Considerations Audits of Group Financial Statements (Including the Work of Component Auditors)	Maxsus ko‘rib chiqishlar – guruh moliyaviy hisobotlarining auditlari (jumladan komponent auditorlari ishlari)	15.12. 2009 y.
	610	Using the Work of Internal Auditors	Ichki auditorlar ishidan foydalanish	15.12. 2013 y.
	620	Using the Work of an Expert	Auditor tomonidan jalb qilingan ekspert ishidan foydalanish	15.12. 2009 y.
700-799. Audit Conclusions and Reporting. Auditorning xulosalari va hisobotlari				
	700	Forming an Opinion Reporting of Financial Statements	Moliyaviy hisobotlar to‘g‘risida fikr hosil qilish va hisobot (xulosa) berish	15.12. 2009 y.
	705	Modifications to rht Opinion in the Independent Auditors of Report	Mustaqil auditor hisoboti (xulosasi)- da fikrni modifikatsiyalash	15.12. 2009 y.
	706	Emphasis of Matter Paragraphs and Other Matter Paragraps in the Independent Auditor`s Report	Mustaqil auditorlik hisoboti (xulosasi)da tushuntirish paragraflari va boshqa masala paragraflari	15.12. 2009 y.
	710	Comparative Information Corresponding Figures and Comparative Financial Statements	Qiyosiy axborot – qiyosiy ko‘rsatkichlar va qiyosiy moliyaviy hisobotlar	15.12. 2009 y.
	720	The Auditor`s Responsibility Relating to Other information in Documents Containing Audited Financial Statements	Audit o‘tkazish jarayonida tekshirilgan moliyaviy hisobotlarni qamrab oladigan hujjatlardagi boshqa ma’lumotlarga nisbatan auditorning javobgarligi	15.12. 2009 y.

800-899. Specialized Areas. Maxsus sohalar				
	800	Special Considerations – Audits of Financial Statements Prepared in Accordance with Special Purpose Frameworks	Maxsus masalalar – maxsus maqsadli asoslarga muvofiq tayorlangan moliyaviy hisobotlar auditi	15.12. 2009 y.
	805	Special Considerations – Audits of Single Financial Statements and Specific Elements Accounts or Items of a Financial Statements	Maxsus masalalar – ayrim moliyaviy hisobotlar hamda moliyaviy hisobotdagi maxsus elementlar, schotlar yoki moddalar auditi	15.12. 2009 y.
	810	Engagements to Report on Summary Financial Statements	Qisqartirilgan moliyaviy hisobotlar bo'yicha hisobot (xulosa) taqdim etish kelishuvlari	15.12. 2009 y.
International Auditing Practice Note, IAPNs. Xalqaro audit amaliyoti izohlari				
	1000	Special Considerations in Auditing Financial Instruments	Moliyaviy instrumentlarni auditdan o'tkazishda maxsus jihatlar	
2000-2699. International Standards on Review Engagements, ISREs. Ko'rib chiqish bo'yicha kelishuvlarning xalqaro standartlari (KChKXS)				
	2400	Engagements Review Financial Statements	Moliyaviy hisobotlarni ko'rib chiqish bo'yicha kelishuvlar (Sobiq 910-AXS)	15.12. 2006 y.
	2410	Review of Interim Financial Information Performed by the Independent Auditor of the Entity	Tadbirkorlik subyekting mustaqil auditori tomonidan amalga oshirilgan oraliq moliyaviy hisobotlarni ko'rib chiqish	15.12. 2006 y.

3400-3699. Muayyan masalaga tegishli standartlar				
	3400	The Examination of Prospective Financial Information	Perspektiv moliyaviy axborotni tekshirish (Sobiq 810-AXS)	RSA
	3402	Assurance Reports on Controls at a Service Organization	Xizmat ko'rsatish tashkilotida nazoratlar bo'yicha ishonch bildirish hisobotlari	15.06. 2011 y.
4000-4699. International Standarts on related Services (ISRSs) Turdosh xizmatlarning xalqaro standartlari (TXXS)				
	4400	Engagements to perform Agreed-upon Procedures Regarding Financial Information	Moliyaviy ma'lumotlarga nisbatan kelishilgan tartib-taomillarni bajarish bo'yicha kelishuvlar (Sobiq 920-AXS)	
	4410	Engagements to Compile Financial Information	Moliyaviy hisobotlar kompilyatsiyasi bo'yicha kelishuvlar (Sobiq 930-AXS)	

Auditorlik standartlarining ahamiyati

```
graph TD; A["Auditorlik standartlarining ahamiyati"] --> B["Ularga rioya qilinganda auditorlik tekshiruvlarining yuqori sifatli bo'lishi ta'minlanadi"]; A --> C["Auditorlik amaliyotiga yangi ilmiy yutuqlarni joriy qilishga yordam beradi"]; A --> D["Muayyan vaziyatlarda auditorlar qanday ish tutishlarini belgilab beradi"];
```

Ularga rioya
qilinganda auditorlik
tekshiruvlarining
yuqori sifatli bo'lishi
ta'minlanadi

Auditorlik amaliyotiga
yangi ilmiy yutuqlarni
joriy qilishga yordam
beradi

Muayyan vaziyatlarda
auditorlar qanday ish
tutishlarini belgilab
beradi

Standartning tarkibiy qismlari

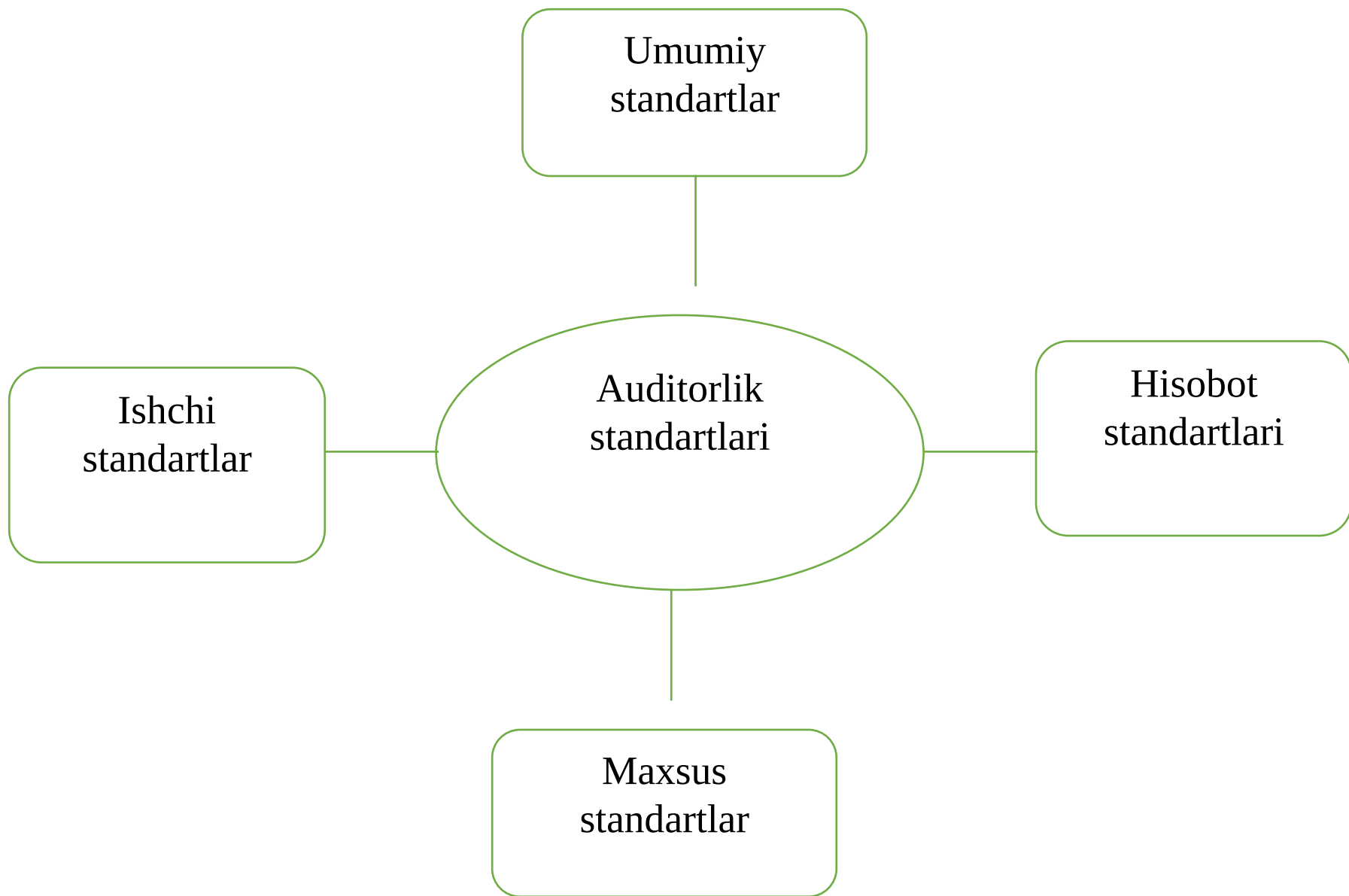
```
graph TD; A[Standartning tarkibiy qismlari] --- B[Umumiy qoidalar]; A --- C[Standartning mohiyati]; A --- D[Asosiy tushuncha va qoidalar]; A --- E[Amaliy ilova];
```

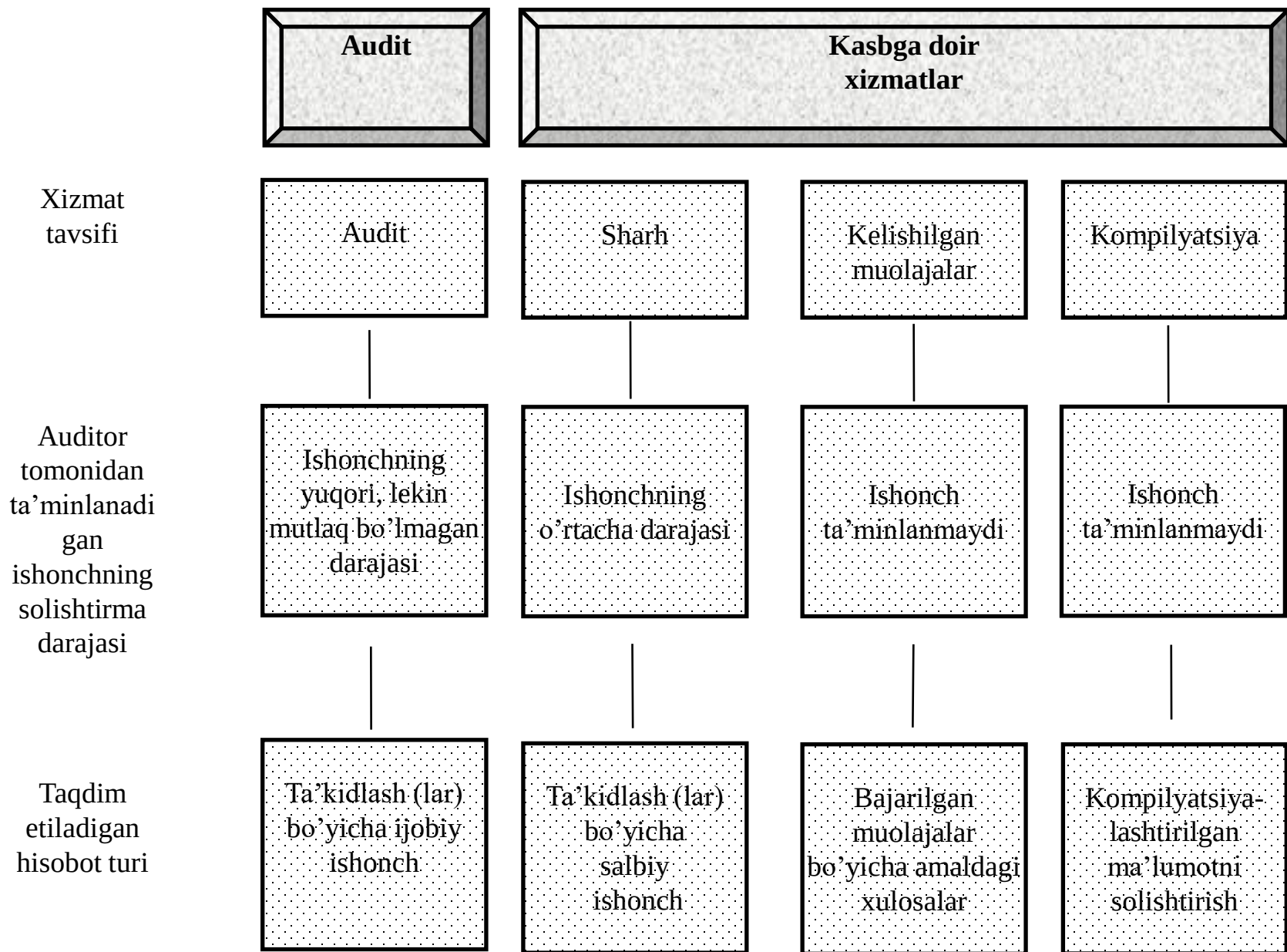
Umumiy qoidalar

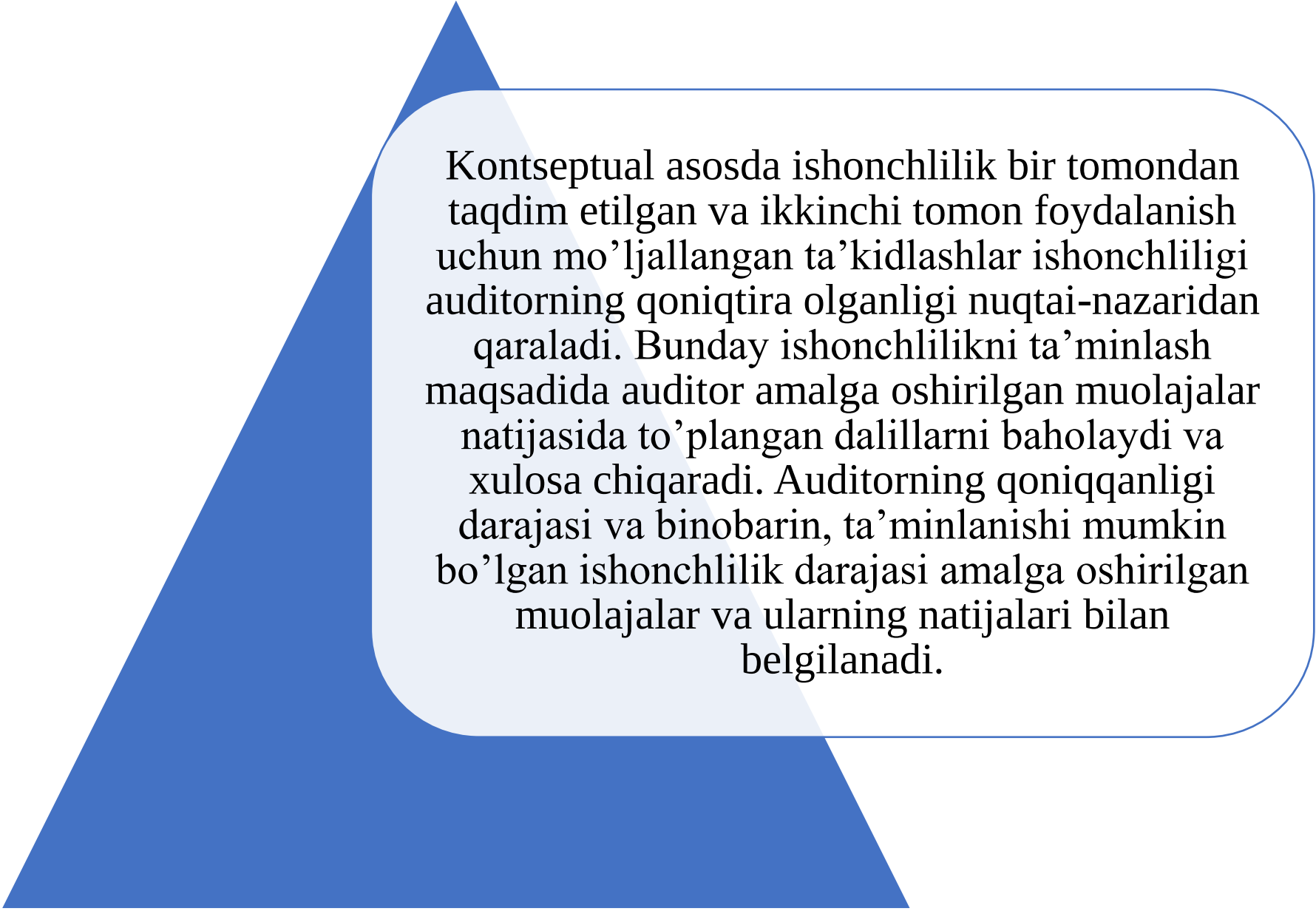
Standartning mohiyati

Asosiy tushuncha va
qoidalar

Amaliy
ilova







Kontseptual asosda ishonchlilik bir tomondan taqdim etilgan va ikkinchi tomon foydalanish uchun mo'ljallangan ta'kidlashlar ishonchliligi auditorning qoniqtira olganligi nuqtai-nazaridan qaraladi. Bunday ishonchlilikni ta'minlash maqsadida auditor amalga oshirilgan muolajalar natijasida to'plangan dalillarni baholaydi va xulosa chiqaradi. Auditorning qoniqqanligi darajasi va binobarin, ta'minlanishi mumkin bo'lgan ishonchlilik darajasi amalga oshirilgan muolajalar va ularning natijalari bilan belgilanadi.

1973 yil 29 iyunda **Buxgalteriya hisobi standartlari bo'yicha qo'mita (IASC)** buxgalteriya hisobi va auditning standartlarini ishlab chiqish va uni butun dunyoga targ'ib qilish maqsadida tuzilgan.

Xalqaro buxgalterlar federatsiyasi (IFAC) 1977 yilda buxgalter va auditor kasbini yuqori darajaga olib chiqish maqsadida tuzilgan

Buxgalteriya hisobi va audit tizimlarini standartlashtirish muammolari bilan **BMTning hisob va hisobotlarning xalqaro standartlari bo'yicha ekspertlarning hukumatlararo ishchi guruhi (ISAR)** shug'ullanadi.

1976 yilda tuzilgan **Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti (OECD)** auditning xalqaro standartlari loyihasini ko'rib chiqishda ishtirok etadi.

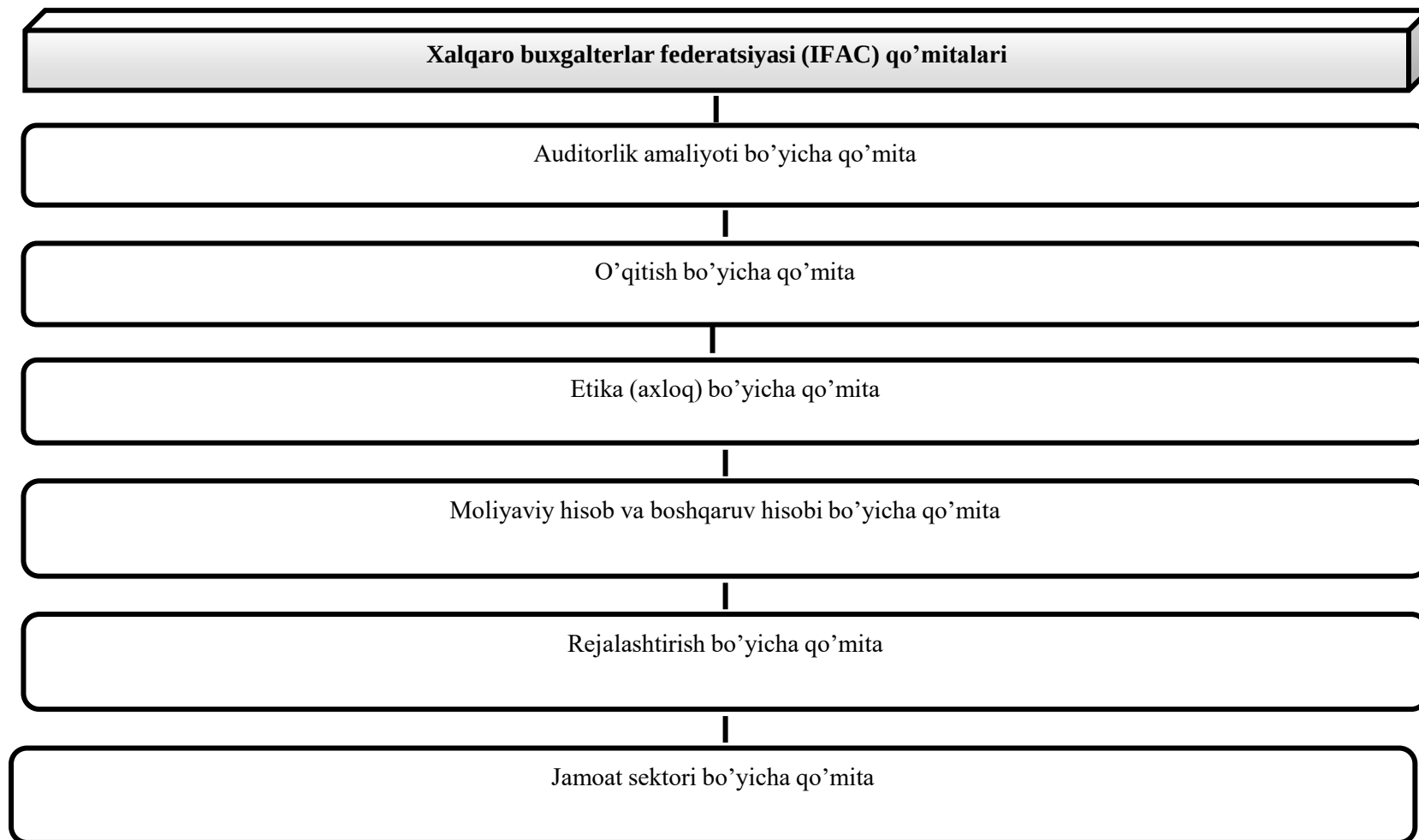
1979 yilda tuzilgan **Buxgalteriya hisobi va audit bo'yicha Afrika Kengashi** ushbu qit'a mamlakatlarida mavjud milliy hisob va audit tizimlarini bir xil asosga keltirishga xizmat qiladi. Ushbu tashkilot tarkibiga Afrika qit'asidagi 27 mamlakat birlashtirilgan.

Lotin Amerikasidagi mamlakatlarning milliy hisob va audit tizimlarini standartlashtirish maqsadida **Amerika mamlakatlari buxgalterlari assotsiatsiyasi** tuzilgan bo'lib, uning tarkibiga 21 ta davlat kiradi.

Janubiy-Sharqiy Osiyo mamlakatlari buxgalterlari assotsiatsiyasi Indoneziya, Malayziya, Filippin, Singapur va Tailand davlatlari a'zolaridan tashkil topgan.

Osiyo va Tinch okeani mamlakatlari buxgalterlari konfederatsiyasi tarkibiga 20 dan ortiq davlat kiradi.

- Xalqaro buxgalterlar federatsiyasi (IFAC) 1977 yilda buxgalteriya kasbini yuqori darajaga olib chiqish maqsadida tuzilgan bo'lib, uning bajaradigan vazifalari IASCning vazifalari bilan mos tushadi. Jahonning 75 mamlakatining professional hisob tashkilotlari IFACning a'zolari bo'lib hisoblanadi.(1)



- 
- Xalqaro auditni unifikatsiyalangan holda tashkil qilish uchun, avvalo, buxgalteriya hisobining baynalmilallashuviga e'tibor qaratish lozim. Milliy hisob va audit tizimlarini xalqaro miqyosda uyg'unlashtirish maqsadida 1966 yilda Xalqaro tadqiqot guruhi tuzilgan edi. Ushbu tadqiqot guruhiga AQShning buxgalter-auditorlari, shuningdek Kanada, Angliya, Uels, Shotlandiya, Irlandiya davlatlarining maxsus mutaxassislari kiritilgan.

Xalqaro auditorlik kompaniyalarining «Katta to'rtlik» guruhi tarkibi

```
graph TD; A["Xalqaro auditorlik kompaniyalarining «Katta to'rtlik» guruhi tarkibi"] --- B["Price Waterhous Coopers"]; A --- C["Deloitte and Touch"]; A --- D["Ernst and Young"]; A --- E["KPMG"];
```

The diagram is an organizational chart. At the top is a blue rectangular box with a 3D effect containing the title. A vertical line descends from the bottom center of this box. This line intersects a horizontal line that connects four rounded rectangular boxes arranged in a 2x2 grid. Each of these four boxes is connected to the central vertical line by a short horizontal segment.

Price Waterhous Coopers

Deloitte and Touch

Ernst and Young

KPMG



PricewaterhouseCoopers

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/05/PricewaterhouseCoopers_Logo.svg/1200px-PricewaterhouseCoopers_Logo.svg.png

- PricewaterhouseCoopers auditorlik kompaniyasi ikkita kompaniya - Price Waterhouse and Coopers & Lybrand birlashuvidan kelib chiqqan. 1849 yilda Samuel Prays Londonda o'z biznesini ochgan. 1854 yilda Uilyam Kuper Londonda kompaniyasi ishini yo'lga qo'ygan. Yillar davomida ular tomonidan tashkil qilingan firmalar o'z faoliyatini kengaytirib bordi. Va 1998 yilda Ushbu ikkala kompaniya birlashib, «PricewaterhouseCoopers» auditorlik kompaniyasi tashkil topdi.
- «PricewaterhouseCoopers» auditorlik kompaniyasining asosiy audit yo'nalishlari quyidagilar:
 - umumiy audit;
 - bank auditi;
 - investitsiya muassasalari auditi;
 - konsalting va boshqalar.

PwC ofislari

<https://www.independent.co.uk/money/tax/the-chart-that-lays-bare-shire-pharmaceuticals-complex-tax-arrangements-10027468.html>



London

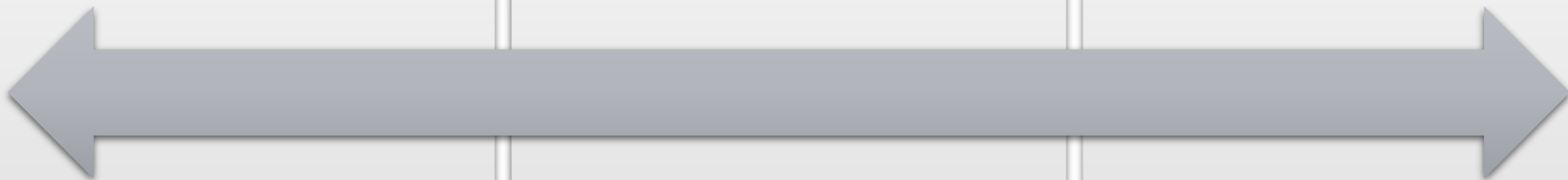


Qohira



Frankfurt

<https://www.alamy.com/pwc-tower-in-frankfurt-am-main-skyline-architecture-image331441023.html>



Deloitte

Deloitte.

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/82/DeloitteNewLogo.png/1200px-DeloitteNewLogo.png>

Deloitte.

- 1845 yilda 25 yoshli Uilyam Deloyt Londonda o'zining buxgalteriya firmasini ochgan. Georg Tush 1883 yilda Edinburg universitetini tugatib, buxgalter darajasiga erishgan. 1900 yilda u Jon Niven bilan birgalikda Nyu-Yorkda «Touch, Niven & Co» buxgalteriya firmasini ochgan.
- Nobuzo Tomatsu 1952 yilda 57 yoshida Londonda sertifikatlangan jamoatchi buxgalter maqomiga ega bo'lgan va xususiy korporatsiya ochgan. Keyinchalik uchchala buxgalteriya kompaniyalari birlashib, «Deloitte and Touche Tohmatsu International» auditorlik kompaniyasining vujudga kelishiga asos bo'lgan.
- «Deloyt va Tush» auditorlik kompaniyasining asosiy audit yo'nalishlari quyidagilar:
 - umumiy audit;
 - bank auditi;
 - konsalting va boshqalar.

<https://www.theconsultingreport.com/de/loitte-invests-1-billion-into-expanded-sustainability-practice/>



Chikago

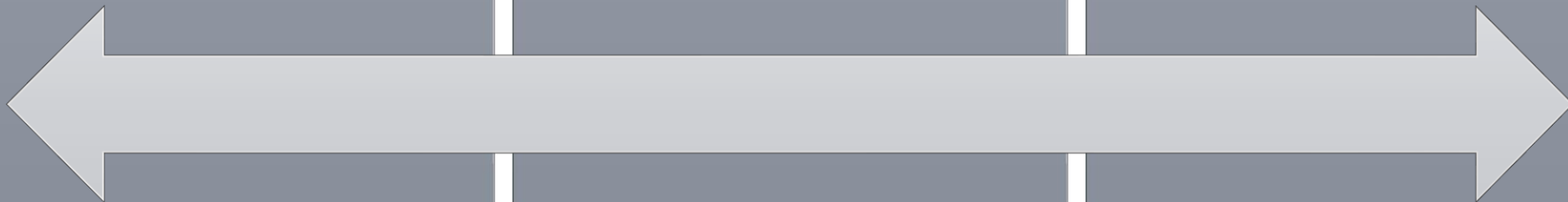


Oklend



Detroyt

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Ren_Cen_Towers_500_and_600.jpg



Ernst & Young



https://en.wikipedia.org/wiki/File:Ernst_%26_Young_Corporate_Logo.svg

Ernst & Young

- A.S.Ernst va Artur Yang turli xil odamlardir. Yang 1863 yilda Shotlandiyada tug'ilgan va Glazgo Universitetini tugatgan. U 1906 yilda AQShning Chigako shahriga ko'chib borib, «Arthur Young & Co» buxgalteriya firmasini ochgan.
- A.S.Ernst 1881 yilda AQShning Klevelend shahrida tug'ilgan. 1903 yildan boshlab akasi Teodor bilan hamkorlikda buxgalteriya ishlari bilan shug'ullana boshlagan. Ernst akasi Teodor bilan birgalikda buxgalteriya firmasini ochib ish yuritgan. A.S.Ernst va Artur Yang hayotda bir-biri bilan uchrashmagan. Ikkalasi ham 1948 yilda vafot etgan. Ammo A.S.Ernst va Artur Yang ochgan buxgalteriya firmalari keyinchalik gurkirab rivojlangan va 1989 yilda ular birlashib, «Ernst & Young» auditorlik kompaniyasining vujudga kelishiga sabab bo'lgan.
- «Ernst va Yang» auditorlik kompaniyasining asosiy audit yo'nalishlari quyidagilar:
 - umumiy audit;
 - mulklar baholash va auditini o'tkazish;
 - sug'urta kompaniyalari auditi;
 - konsalting va boshqalar.

KPMG



https://ru.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:KPMG_logo.svg

- KPMG – auditorlik kompaniyasi asoschilari familiyasining bosh harflari qisqartmasidan olingan.
- «K» - Klinfeld. Pit Klinfeld Gollandiyada «Klynveld Kraayenhof & Co.» buxgalteriya firmasini ochgan va keyinchalik u Niderlandiyada KPMG nomi bilan ish boshlashida asos bo'lgan.
- «P» - Pit. Uilyam Barklay Pit 1870 yilda Londonda «William Barclay Peat & Co» buxgalteriya firmasini ochgan.
- «M» - Marvik. Djeyms Marvik Rodjer Mitchell bilan birgalikda 1897 yilda Nyu-Yorkda «Marwick, Mitchel & Co» buxgalteriya firmasini ochgan.
- «G» - Gerdeler. Raynxard Gerdeler ko'p yillar davomida KMGni vakili bo'lib ishlagan. U KPMGni birlashishiga asos solgan. 1987 yilda PMI va KMG bitta kompaniyaga – KPMGga birlashgan.
- «KPMJ» auditorlik kompaniyasining asosiy audit yo'nalishlari quyidagilar:
 - umumiy audit;
 - bank auditi;
 - birjalar va investitsiya muassasalari auditi;
 - sug'urta kompaniyalari auditi;
 - konsalting va boshqalar.

<https://ru.wikipedia.org/wiki/KPMG>



Amstelveen



New York



Monreal

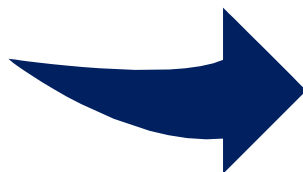
https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC_%D0%B2_%D0%9A%D0%B2%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%BA%D0%B5



Mashg'ulotga tayyorlanish uchun adabiyotlar:



- David O'Regan. International Auditing: Practical Resource Guide 1st Edition, Wiley; 1 edition, 312 pages. 2015.
- Hamdamov B.K. Auditning xalqaro standartlari. Darslik. – T.: “Iqtisod-Moliya”, 2020. – 320 b.
- Tuychiyev A., Qo'ziyev I., Avloqulov A., Sherimbetov I., Avazov I. Audit. Darslik. – T.: “Iqtisod-Moliya”, 2019. – 620 b.
- Tuychiyev A., Qo'ziyev I., Avloqulov A., Masharipov O., Avazov I. Audit. Elektron darslik. – T.: TMI. 2021 y.
- [Wally Smieliauskas](#), [Kate Bewley](#). Auditing: An International Approach Hardcover. McGraw-Hill Ryerson; 6 edition. 800 pages. 2014.



E`TIBORINGIZ UCHUN
RAHMAT !
dr.nurbek.rizaev@gmail.com

